

PARAMEDİK EĞİTİMİ UYGULAMA ALANLARINDA YAŞANAN SORUNLAR ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

Neşe Can MERCAN¹

Sayın Editör

“Paramedik Eğitimi Uygulama Alanlarında Yaşanan Sorunlar Çalıştayı” İzmir Ekonomi Üniversitesi ve Paramedik Eğitiminde Standardizasyon ve Akreditasyon Derneği işbirliği ile 27 Ekim 2017 tarihinde İzmir Ekonomi Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Sorunların ve çözüm önerilerinin tartışıldığı çalıştay sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Paramedik Eğitimi, Dönem İçi Staj Programları, Paramedik Eğitimi Uygulama Alanları.

İzmir Ekonomi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ve Paramedik Eğitiminde Standardizasyon ve Akreditasyon Derneği işbirliği ile düzenlenen “Paramedik Eğitimi Uygulama Alanlarında Yaşanan Sorunlar Çalıştayı”, sekiz üniversitenin katılımı ile 27 Ekim 2017 tarihinde İzmir Ekonomi Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiştir. Çalıştay, 13-14 Ekim 2016 tarihinde yapılan 14. Paramedik Eğitimi Koordinasyon Kurulu Toplantısı’nda tartışılan, paramedik öğrencilerinin özellikle 112 acil sağlık istasyonlarında yaptıkları uygulamalar sırasında yaşanan sorunlara yönelik geliştirilen çözüm önerilerinin gözden geçirilmesi adına da büyük önem taşımıştır (Arserim, 2016:55-56).

Çalıştay, Konya Ticaret Odası Karatay Üniversitesi’nden Prof.Dr.Birol ÖZKALP, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Müdürü Yrd.Doç.Dr. Semra ÇELİKLİ, Ege Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’ndan Yrd.Doç.Dr.Ali EKŞİ, Paramedik Çağlar UZ ve Paramedik İbrahim BAŞ, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’ndan Yrd.Doç.Dr. Suha Kenan ARSERİM, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’ndan Öğr.Gör.Dr.Sinan YENAL, İzmir Ekonomi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’ndan Öğr.Gör.Nursun ÜSTÜNKARLI, Öğr.Gör.Melahat KIZIL ve Dr. Yıldırım GEZGİN, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu’ndan Öğr.Gör.Neşe Can MERCAN, Pamukkale Üniversitesi’nden Dr. Ömer KARAAĞAÇ, ve İzmir 112 Acil Sağlık Hizmetlerinden Paramedik

¹ Öğr.Gör., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İzmir, nesecanmercan@hotmail.com

Umut UĞUREL'in katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalıştay ile ilgili görüntüler Ek 1'de verilmiştir.

Çalıştay Hasan Kalyoncu Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Müdürü ve Paramedik Eğitiminde Standardizasyon ve Akreditasyon Derneği (PESAD) Yönetim Kurulu Başkanı Yrd.Doç.Dr.Semra ÇELİKLİ'nin açılış konuşması ile başlamış, çalıştay moderatörlüğünü ise İzmir Ekonomi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'ndan Öğr. Gör. Nursun ÜSTÜNKARLI yapmıştır. Çalıştayda, üniversitelerimizin sağlık hizmetleri İlk ve Acil Yardım (paramedik) programı uygulama alanlarında yaşanan sorunlar ve sorunlara karşı oluşturulabilecek çözüm önerileri tartışılmıştır.

Paramedik Eğitiminde Uygulama Alanlarında Yaşanan Sorunlar

Katılımcılar tarafından belirlenen, uygulama alanları ile ilgili sorunlar hakkında ortak görüşler aşağıdaki gibidir.

- Hastaneler ve 112 acil sağlık istasyonlarında yapılan uygulama eğitimleri ve yaz stajlarına öğrencilerin, uygulama kurumları tarafından kabulü için 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'na göre, öğrencinin eğitimine devam ettiği üniversite tarafından "iş kazaları ve meslek hastalıklarına" karşı sigortalarının yapılmış olması gerekmektedir (3308 Sayılı Kanun). Eğer üniversite tarafından sigorta yapılmadıysa kurumlar öğrencileri kabul etmemektedir. Öğrencilerin mesleki beceri laboratuvarı dışında ambulansda uygulama yapamamaları ve sahada acil hasta bakımı müdahalelerine ekip üyesi olarak katılamamaları sadece eğitimin etkinliğini olumsuz etkilememekte, yetersiz eğitimle çalışma hayatına atılacak olan paramediklerin yetersiz eğitim almaları toplum sağlığı açısından risk teşkil etmektedir (Çelikli, 2016:41-42).
- 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu gereği, uygulama eğitimi ve yaz stajı için öğrencilere uygulama yaptıkları kurum tarafından ücret ödenmesi gerektiği belirtilmektedir (3308 Sayılı Kanun). Öğrencilerin uygulama yapacağı sağlık kuruluşlarında, çoğu zaman bu ödeme için ayrılmış bir bütçe olmaması nedeniyle ödemeler döner sermaye bütçesinden yapılmaktadır. Bu durum hastane bütçelerini ve personel ek ödeme miktarlarını olumsuz etkilediği gerekçe gösterilerek, kurumlar uygulama için öğrenci kabul etmekten imtina etmekte ya da öğrenci kabulünü sınırlı sayıda tutmaktadır. Bu durum öğrencilerin ve üniversitelerin uygulama yeri bulmalarını olumsuz etkilemekte, çoğu öğrenci yeterli uygulama eğitimi yapamamaktadır.

- Bir önceki maddenin devamı olarak, bazı kurumlar öğrencilere uygulama eğitimleri için kanunda belirtilen miktarlarda ödeme yapmakta, bazıları da bütçe yetersizliğinden dolayı ödeme yapmamaktadır. Bu durum, öğrenciye ödeme yapılması konusunda bazen aynı üniversite ve aynı sınıf öğrencilerinde farklı uygulamaların olmasına neden olmaktadır. Uygulama eğitimine karşılık ücret almayan öğrencilerin ücret talebi için BİMER'e başvurdukları görülmektedir. Bu durumda kurum ile üniversite ve öğrenci arasında olumsuz iletişime neden olmakta ve uygulama kurumların en başından hiç öğrenci kabul etmeme yolunu tercih etmektedirler.
- Son yıllarda paramedik programlarında öğrenci sayısı kontenjan artışlarına bağlı olarak, %100'ün üzerinde artmıştır. Paramedik okullarının bulunduğu bazı illerde paramedik eğitiminin önemli parçalarından olan hastane ve ambulans uygulamaları için yeterli uygulama alanlarının olmaması, yine üniversitelerde artan öğrenci sayısına karşılık laboratuvar malzemeleri ve uygulama ekipmanları yetersiz kalmakta, zaten yetersiz olan öğretim elemanı eksikliği daha fazla hissedilmektedir. Bu sorunlar paramedik eğitiminde kaliteyi olumsuz etkilemektedir (Göllüce vd., 2017:6-8).
- Son yıllardaki öğrenci sayılarındaki artış nedeniyle öğrenciler için hastane ve 112 acil sağlık istasyonu uygulama alanı bulunsa bile, uygulamalar sırasında çok fazla öğrencinin aynı anda uygulama alanında bulunması, kurumlardaki sağlık hizmetini olumsuz etkilemekte, kurumdaki iş kazası riskini arttırmakta ve eğitimin etkinliğini olumsuz etkilemektedir.
- İlk ve Acil Yardım (paramedik) programı öğrencilerinin mezuniyetlerinde sonra kamu veya özel kurumlarda mesleklerini icra edilebilme imkanları, ülkemizdeki birçok üniversite bölüm mezunlarına göre yüksek olması, bu bölümler için büyük avantajdır. Bu durum bu programlarda öğrenim görme talebini arttırmakta ve bu talep doğrultusunda üniversite alt yapısı eksik olmasına rağmen yeni programlar açılmakta, mevcut programların kontenjanı arttırılmaktadır. Uygulama eğitimleri için gerekli olan alt yapı eksikliği giderilemediğinde eğitim kalitesi olumsuz etkilenmektedir. Bu durum aynı zamanda ülke genelinde mesleki standardizasyonun sağlanmasına da engel teşkil etmektedir (Çelikli, 2016:41-42).

Paramedik Eğitiminde Uygulama Alanlarında Yaşanan Sorunlara Karşı Çözüm Önerileri

Çalıştayda, katılımcılar tarafından İlk ve Acil Yardım (paramedik) programı uygulama alanları ve uygulama eğitimleri ile ilgili sorunların çözümü ve eğitim kalitesinin arttırılabilmesi

için mevcut sorunlar karşısında bazı çözüm önerileri oluşturulmuştur. Bu görüşler aşağıdaki gibidir.

- 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’nu ve Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Meslekî ve Teknik Eğitim Bölgesi İçindeki Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İşyerlerindeki Eğitim, Uygulama ve Stajlarına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik’te tüm meslek yüksekokulu bölümleri birlikte değerlendirilmiştir (YÖK, 24762 Sayılı Yönetmelik). Bu durum farklı alanlardaki meslek yüksekokulu programlarının uygulama ve stajlarda büyük sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Özellikle sağlık mesleği ile ilgili bölümlerin uygulama ve staj alanları diğer bölümlere göre büyük farklılıklar taşımaktadır. Sorunların çözümü için mesleki eğitim ile ilgili mevzuatta meslek alanlarına göre farklılıklar dikkate alınmalıdır.
- Üniversiteler tarafından uygulama ve staj süresince yapılması gereken “iş kazaları ve meslek hastalıklarına” karşı sigorta yaptırılmasında büyük sorunlar yaşanmaktadır. Bazı üniversiteler sigortayı yaptırırken, bazıları ödenek yetersizliğinden bazıları da üniversite bütçelerinde ödeme ile ilgili uygun ödeme kaleminin olmamasından dolayı sigorta yaptırmamaktadır. Sigortaların yaptırılması ile ilgili mevzuatta olan kafa karışıklığı giderilmeli, üniversite bütçelerinde öğrencilerin sigortaları ile ilgili ödenekler oluşturulmalıdır. Bu konuda bir başka seçenekte, mesleki eğitime devam eden öğrencilerin iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortasının sosyal güvenlik mevzuatında yapılacak eklemelerle merkezi bütçeden otomatik olarak yapılması da bir seçenek olabilir.
- İlk ve Acil Yardım (paramedik) Programlarında eğitim planlarına “İşbaşı Eğitiminin” eklenmesi sigorta sorununun çözümüne katkı sunabilir. İşbaşı eğitimler, eğitim planlarına dönem içerisine uygulama eğitimi amacıyla yerleştirilebilmekte ve mevzuat gereği üniversitelerin aynı yaz stajlarında olduğu gibi öğrenciyi uygulamalarda sigorta yaptırmaya zorunluluğu oluşmaktadır (Ege üniversitesi Havacılık MYO İş Yeri Eğitim Yönergesi). Ülkemizde farklı üniversitelerde ve farklı meslek yüksekokullarında uygulanan işbaşı eğitimin programlarının paramedik eğitimi müfredatlarına eklenmesi durumunda, yaşanabilecek sorunların farkına varılması adına, uygulamanın tüm üniversitelere yaygınlaştırılmadan önce, bir ya da iki üniversitenin pilot uygulama amacıyla iş başı eğitim programlarına eğitim planlarında yer vermesi ve uygulaması daha uygun olacaktır.
- Dönem içi uygulamalar ve yaz stajlarında 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanuna göre öğrenciye, uygulama kurumları tarafından yapılacak olan stajyer ödemelerine ait ödenekler için ayrı bir bütçe kalemi oluşturulabilir ve özellikle sağlık kurumlarında döner sermaye bütçeleri üzerindeki baskının azaltılması için, söz konusu ödemeler için genel

bütçeden ödenek ayrılabilir. Bu kurumların, öğrencileri uygulama ve stajlar için kabulü üzerindeki sorunların çözümüne katkı sunacaktır.

- Eğitim kalitesini koruyabilmek ve ülke genelinde eğitimde standardizasyonu sağlayabilmek adına, program kontenjanları belirlenirken, kadrolu öğretim elemanı başına 15 öğrenciyi geçmeyecek şekilde planlamaların yapılması daha uygun olacaktır.
- Öncelikli çözüm önerisi, eğitimde kalitenin sağlanması adına üniversitelerdeki paramedik programlarındaki öğrenci sayısının azaltılmasıdır. Eğer bu mümkün olmayacaksa, öğrencilerin mesleki görev ve sorumlulukları dikkate alınarak uygun uygulama alanları artırılabilir, ulaşım ve güvenlik sorunlarına sebebiyet vermeyecek şekilde uygulama alanlarında vardiya sistemi geliştirilebilir.
- Eğitim kalitesini koruyabilmek, uygulama eğitimlerin etkinliğini arttırmak ve ülke genelinde eğitimde standardizasyonu sağlayabilmek adına, her 15 öğrencilik kontenjana Ek-2 de belirtilen ekipmanların tam olduğu bir mesleki beceri laboratuvarı oluşturulması yararlı olacaktır.
- Paramedik eğitiminde uygulama eğitimlerinde etkinliğin sağlanması ve kalitenin artırılması için Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu başta olmak üzere paydaşlarında katılımının sağlandığı daha geniş katılımlı toplantıların yapılmasında yarar bulunmaktadır.

Kaynakça

5 Haziran 1986 Tarih ve 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu

Arserim, KS.(2016). 14. Paramedik Eğitimi Koordinasyon Kurulu Toplantısı Sonuç Raporu. Hastane Öncesi Dergisi. 1(2):55-58.

Çelikli, S.(2016). Kuruluştan Bugüne Paramedik Eğitiminde Standardizasyon Çabaları ve Kırılma Noktaları. Hastane Öncesi Dergisi. 1(2):39-54.

Ege Üniversitesi Havacılık Meslek Yüksekokulu'nun 30 Kasım 2016 Tarihli İş Yeri Eğitimi Yönergesi

Göllüce, A., Avan H. ve Karsu, F.(2017). Öğrenci Gözüyle Paramedik Mesleği. Hastane Öncesi Dergisi. 2(1):1-9.

Yüksek Öğretim Kurumu, 22 Mayıs 2002 Tarih ve 24762 Sayılı Meslekî ve Teknik Eğitim Bölgesi İçindeki Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İşyerlerindeki Eğitim, Uygulama ve Stajlarına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik.

Ek 1: Çalıştay ile ilgili Görüntüler

Ek 2: Paramedik Eğitimi Uygulama Malzeme ve Ekipmanları Listesi			
SIRA NO	MALZEME ADI	BİRİM	SAYI
1	Ana sedye (Ambulans Sedyesi)	ADET	2
2	Kombinasyon sedye	ADET	2
3	Faraş sedye	ADET	2
4	Sandalye sedye	ADET	2
5	Omurga tahtası (plastik)	ADET	2
6	Baş sabitleyici (servikal collar)	ADET	3
7	Traksiyon atel seti	ADET	3
8	Vakum atel seti	ADET	2
9	KED yeleşği	ADET	2
10	Portatif oksijen tüpü (2 lt)	ADET	1
11	Transport ventilatör cihazı	ADET	1
12	Portatif aspiratör	ADET	1
13	Glukometre	ADET	2
14	Işık kaynağı	ADET	1
15	Tansiyon aleti (MANUEL)	ADET	4
16	Steteskop	ADET	4
17	Acil müdahale çantası	ADET	2
18	Pulsoksimetre	ADET	1
19	Defibrilatör (Manuel)	ADET	1
20	Balon Valf Maske seti (Yetişkin-Pediyatrik)	ADET	1
21	Laringoskop seti	ADET	1
22	Oral Airway (Beşli set halinde)	SET	2
23	Nazal Airway (4'lü set halinde)	SET	2
24	Larengeal maske	ADET	3
25	Intradermal ve Subcutan uygulama maketi	ADET	3
26	Intravenöz uygulama kol maketi	ADET	3
27	Intramuskuler enjeksiyon maketi	ADET	3
28	Doğum maketi	ADET	1
29	Intraosseoz set	ADET	1
30	Trakeal tüp	ADET	24
31	Basit yüz maskesi	ADET	10
32	Geri dönüşsüz maske	ADET	10
33	Nazal Kanül	ADET	10
34	Aspirasyon sondası	ADET	10
35	Nazogastrik sonda	ADET	10
36	Yara seti - Yanık seti	ADET	3
37	Temel Yaşam Desteğı Maketi (Yetişkin-Çocuk-Bebek)	SET	1
38	Yetişkin İleri Yaşam Desteğı Maketi	ADET	1
39	Pediyatrik İleri Yaşam Desteğı Maketi	ADET	1
40	Yeni Doğan Resüsitasyon Maketi	ADET	1
41	Yer kauçuk minder-Sporcu matı	ADET	5